

'Edebiyat tat vermeli'

"Kuzey Işıkları" adlı romanıyla Yayımlanmamış Roman dalında birinciliği paylaşan Emel Ebcioğlu, yaşamını ABD'de sürdüren bir televizyoncu.

Emel Ebcioğlu bugün yaşamını ABD'de sürdüren bir televizyoncu. "Kuzey Işıkları"nı avangard bir roman yazmak amacıyla kaleme almaya başlamış, ancak daha sonra romandaki olayları ve kişileri "kendi akışlarına bırakmayı" tercih ederek geleneksel kalıplar içinde kalmayı tercih etmiş.

— Yazma serüveninizden söz eder misiniz biraz? Nasıl başladı ve gelişti?

EBCİOĞLU — Televizyon programlarına yazdığım metinler dışında şimdiye kadar yayımlanmış bir yapıtım olmadı. Bu, ilk romanım. Gayet iyi bir okuyucudum ve bu romanın okuma birikimimden çıkan bir ürün olduğunu sanıyorum.

— Kuzey Işıkları'nda aydın ve varlıklı bir aile çevresini anlatıyorsunuz. Böylesi bir roman yazma dü-

şüncesi nasıl doğdu? Romanınızı siz kendi ağzınızdan biraz anlatır mısınız?

EBCİOĞLU — "Kuzey Işıkları"nı yazmaya 1986 sonbarında başladım. İlk amacım oldukça avangard bir roman yazmaktı. İçinde çok az olay geçen, kişilerin ruhsal çözümlmelerine ağırlık veren, zaman ve mekân kavramlarını çarpıtan bir tür yeni roman olsun istedim. Fakat başladıktan kısa bir süre sonra kendi kendime yarattığım baskılardan kolay kolay kurtulamayacağım ve geleneksel roman biçiminin dışına çıkamayacağım belli oldu. Böylece romandaki kişilerle olayları kendi akışlarına bırakarak alışılmış kalıplar içinde kalmayı tercih ettim. "Kuzey Işıkları"nın konusu Selime Renda isimli genç bir mimarda odaklanıyor. Annelerinin ölmek üzere olduğunu öğrenen diğer iki kardeşin Türkiye'ye dönmesiyle başlayan roman, ailenin tüm üyelerini tek tek tanıtır ve Selime'nin bu kişilerle olan ilişkisini anlatıyor. Annesini gördükten sonra ruhsal bir çöküntüye giren Selime halasıyla birlikte gittikleri küçük bir sahil köyünde iyileşmeye başlıyor. Bu bölümde Selime'nin iyileşmesini doğanın iyileştirici gücüyle koşturarak vermek istedim.

"Gezgin Kuşla Denekli Köpek" adlı bölüm romanın en sevece yazdığım bölümlerinden biri oldu. Selime iyileştikten sonra tekrar mimarlığa dönüyor ve ro-

man ailedeki yeni gelişmeler ve değişimlerle sona eriyor.

— Edebiyata bakış açınızdan söz eder misiniz? Roman sanatını nasıl değerlendiriyorsunuz.

EBCİOĞLU — Edebiyata bakış açım tüm diğer sanatlara bakış açımdan daha farklı değil. Hoşa gitme etmeni önemli. Hoşuma giden müzik, hoşuma giden resim, hoşuma giden film gibi edebiyatta da tat alma veya tat verme özelliği arıyorum. Edebiyatla ilgili diğer bir görüşüm de yazın sanatının diğer sanat dallarına göre çok geride kalmış olması. Bugün için bütün dünya edebiyatında aynı gerilik söz konusu. Resimde, müzikte ve filmde denenilen yenilikler edebiyatta nedense yerlerini bulamadılar. Denemek isteyenler de azınlık olarak kaldılar. Hem okuyucudan hem de yazarlardan gelen bir tutuculuk, okuyucunun alışkanlığını kırmaya yönelik yapıtlara yaşama şansı vermiyor şimdilik.

Bizim toplumumuzda "deneysel sanat" kavramı yaygın olmadığı için, örneğin deneysel müzik ve deneysel film gibi çalışmalara rastlanmadığı için edebiyatta da deneysel ürünler çıkamıyor. Oysa sanatçı bir anlamda toplumun anteni, olabilecekleri toplumdaki durum öncesi haber veren kişi; alışılmadık dışına ve yerleşik kuralların üstüne çıkmayı başarmış bir yapıt da görevini yerine getiren bir yapıttır.

Bu yüzden yalnızca edebiyatta değil tüm sanat dallarında da her türlü yenilik beklentisi ve besleyici bir tutuma girmemizin zamanı geldiğine inanıyorum.

— Romanı yazarken televizyonculuk geçmişiniz sizi nasıl etkiledi?

EBCİOĞLU — Kuzey Işıkları'ndaki olaylara ve kişilere kameranın gözünden bakıp onları kurgu masasında kurgularmış gibi düşünseydim çok kuru ve mekanik bir roman olurdu. İlk endişelerimden biri de buydu zaten. Film yapımında bir süre sonra ayrıntıları atmak gibi bir alışkanlık yerleşiyor insanda. Filmin temposunun düşmemesini sağlamak için bazı ayrıntıların atılmasında bir sakınca yoktur. Fakat aynı şeyi romana yaptığım zaman romanın bir türlü ayaklarının üstünde durmadığını fark ettim ve kişilerin iç ve dış dünyasını yansıtmak için ayrıntılar sonunda bir zorunluluk haline geldi. Film yöntemlerini romanla bağdaştırmaktan çok onları unutmaya çalıştığımı söylersem bu daha doğru bir açıklama olur. □

Kuzey Işıkları

Seçici Kurul

Sabahattin Kudret Aksal, Salâh Birsal, Konur Ertop, Prof. Berna Moran, Hilmi Yavuz.

NOT: Bu dalda yarışmaya 46 kişi 46 yapıtla katıldı.

PORTRE EMEL EBCİOĞLU

Emel Ebcioğlu, 1948 yılında Ankara'da doğdu. Orta ve lise eğitimini Ankara Koleji'nde yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız ve Roman Dilleri ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi; İngiliz Filolojisi'nden Amerikan Edebiyatı sertifikası aldı. TRT Ankara Televizyonu'nda prodüktör olarak çalıştığı 1975-1980 yılları arasında, Kadının Toplumdaki Yeri, Kadın ve Siyaset, Sanayide Kadın Emegi, Anadolu Kadını, Çıraklık, Çocuklar Ölmesin ve yayımlanmamış Gençlik-Gençlik ve Yetiştirme Yurtları dizilerini yaptı. 1977 yılında Seul'e giderek Kore Devlet Televizyonu'nda çalıştı. 1982-84 yılları arasında ABD'de Buffalo Üniversitesi'nin Film ve Sinema Okulu'na devam etti. 1984 yılında Buffalo kentinde yapılan kısa film gösterilerine Self Portrait, Exercise Five ve She Looks At Me filmleriyle katıldı. Ebcioğlu, evli ve bir çocuk annesi.

Emel Ebcioğlu: "Bizim toplumumuzda 'deneysel sanat' kavramı yaygın olmadığı için edebiyatta da deneysel ürünler çıkamıyor."

Kuzey Işıkları

EMEL EBCİOĞLU

Pastanelerin, butiklerin ve mağazaların ıslak caddeye yansıyan renk renk ışıklarını geride bırakmış, kendi mahallelerine giden ara yollara sapsmışlardı. Yılmaz'ın tüm çabalarına karşın sokaktaki çukurlara girmekten kurtaramadığı araba sendeleyerek ilerlerken, ön koltuğa tutunmuş olan Hande, bahçeler içinde tek tek evler olarak anımsadığı küçük sokakları doldurmuş apartmanlara hayretle bakıyordu. O zaman da apartmanlar vardı kuşkusuz, o zaman da çevrede tek tük apartmanlar vardı, ama böylesi... Araba kendi sokaklarına girer girmez, Cihan da onunla birlikte başını uzattı ve perdelerinden sarımsı bir ışık dağılan odanın içini görebilmeleri olasıymışçasına, ikisi de gözlerini köşedeki evin üst katındaki pencereye diktiler. Hande, "Geleceğimizi biliyor mu?" dedi, havaalanından beri yolu iyi görmediğini bahane ederek konuşmayan Yılmaz'a. "Geleceğimizi söylediniz mi?"

Yılmaz arabanın anahtarını çekti: "Haydi, iniyor muyuz? Koşmazsak ıslanırız, ona göre. Evden şemsiyesiz çıkmanın cezasını bugünkü kadar ağır ödemedişimdir!"

Hande'nin gözleri yukardaki pencereden aşağıya, salonun camlarına kaydı. On iki yıl önce sıcak bir eylül akşamı gelinliğiyle ayrıldığı ve kapısının üstündeki piriç levhada hâlâ "SÜLEYMAN RENDA" yazılı; yazları gül, kışları da sabun kokan evleri... Anıları kadar kendisini de severdi evin. Mermer girişini, aydınlık odalarını, bahçeye açılan mutfakını, üst kattaki geniş balkonunu... Köşedeki pencereden gelen ölgün sarı ışığı unutmuştu bir anda.

"Haydar efendi geçen sene güllerin hepsini sökmeye kalkmış, doğru mu?"

Yılmaz soruyu yanıtlamak yerine farları söndürdü, eliyle vitesi bir daha kontrol etti ve bagaja sığmadıkları için ön koltuğa konmuş çantalardan birini alarak kapısını açtı. İnerken yolun kenarındaki su birikintilerini fark etmemiş olan Cihan ise neredeyse ayak bileklerine kadar gömüldüğü çamurlu sulara bakarak: "Türkiye'deyim" diye söyledi. "Her seferinde su tepkileri yaşamamam olmaz!" İçine su dolmuş ayakkabılarını hırsıyla silkelirken, önce Hande'nin valizlerini taşımaları gerektiğini söyledi Yılmaz'a. Sonra da arabadan çıkmasına yardımcı olmak için Hande'ye elini uzattı.

"Annem uyuyor mu?"

Esra, uykulu ve iş gözlerle Cihan'a sarıldı: "Yarın sabah görüşürsünüz artık, önce bir dinlenin bakalım."

"İşgi yapıyordu da..."

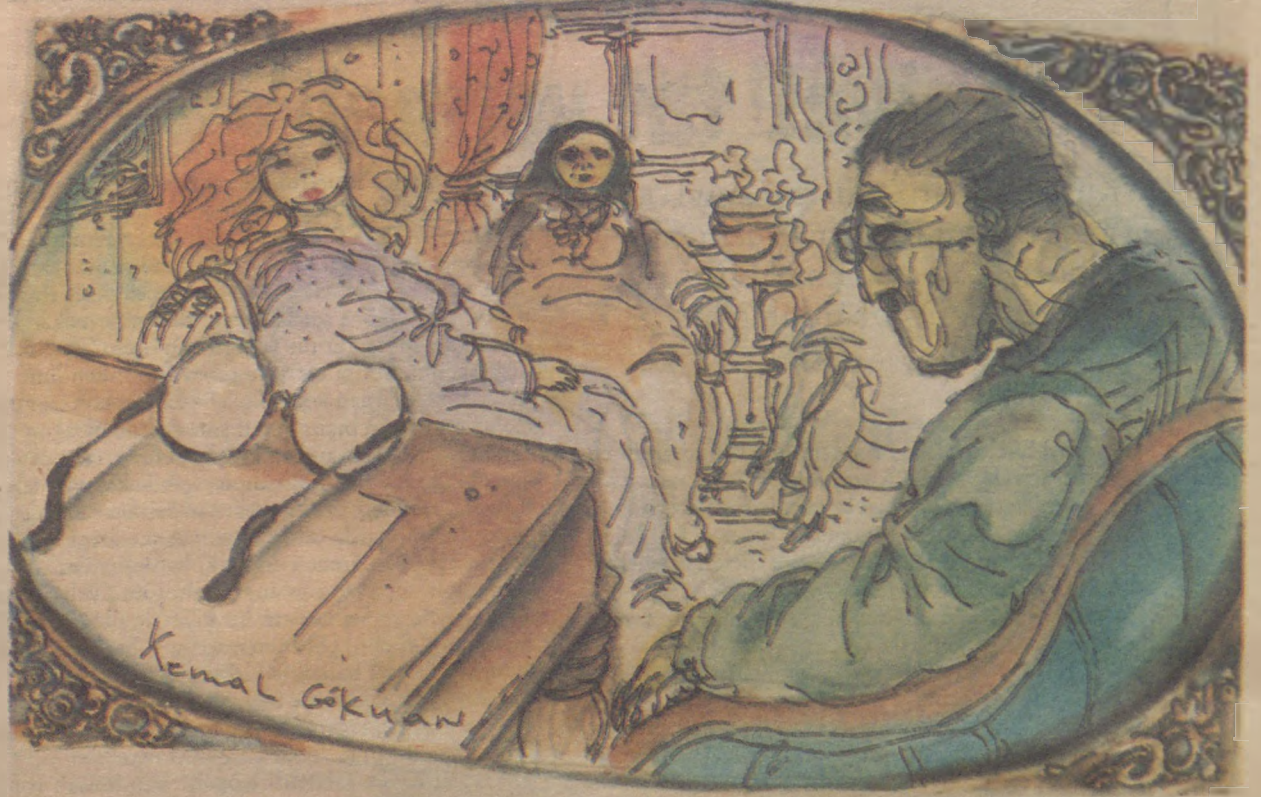
"Hemşire kalıyor yanında."

Cihan'ın sivri burnu iyice sivrilmiş, neden bu kadar zayıf? "Koca adam oldun, büyük adam oldun, ama galiba aynı zamanda da iskelet adam oldun!" Esra, parmaklarının ucundayken bile ancak omuzuna yettiği Cihan'a bir kez daha sarıldı.

"Yemek pişireni yok ki!" Kendini attığı koltuktan eliyle Nazife Hanım'ı gösterdi Yılmaz: "Şimdi börekler, dolmalar, üç günde eski haline döner. Öyle değil mi Nazife Hatun?"

"İyiymi ben. Annemi hemen görsek iyi olurdu."

Esra, Hande'nin yorgun olduğunu, bir parça oturup dinlenseler daha iyi olacağını anlatmaya çalışıyordu Cihan'a. Gerçekten de yol yorgunuydu Hande. Delhi'den sonra Tahran'da aktarma yapılırken, rezervasyon yanlışlığı nedeniyle yedi saat Tahran Havaalanı'nda kelimenin tam anlamıyla perişan olmuş; Yeşilköy'e gelince de

Desen: Kemal Gökhan

Yılmaz'la birlikte üç saat Cihan'ın uçağını beklemişti. Yüzü sararmış, o canlı gülümsemesi ağlaşmış. Bej rengi keten ceketinin düğmelerini teker teker çözerken, üstündeki yaz giysileriyle bir tuhaf durduğunun farkında olduğunu belirtmekten de geri kalmıyor Hande: Yola çıkarken hava o kadar sıcaktı ki Delhi'de! Ama merak etmesindi Esra, başka şeyler de getirmişti...

"Evet, merak edilecek bir şey yok." diye karıştı Yılmaz. "Üç koca bavul taşıdık. Hande'nin giyimi konusunda endişeye düşmemize gerçekten gerek yok!"

"Hande'yi rahat bırak şimdi!" Esra, kollarını ablasının boynuna doladı. Yumuşacık Hande. Yumuşacık ve mis gibi de sabun kokuyor! On sekiz saattir yolda olan bir insanın üstüne hiç olmazsa sigara kokusu, toz kokusu, ter kokusu olmaz mı? Hayır, Hande mis gibi sabun kokuyor! Çocukluklarında banyodan çıkınca sırayla babalarını öpmeye giderler; o da aceleyle başını kaldırdığı kitabının arasından: "Saatler olsun" derdi. Öpüceğe karşılık vermez, ama sanki banyodan yeni çıkan kendisiymiş, öpülmesi gereken kendi yüzüymüş gibi, yanağını uzatırdı Süleyman Bey! Bir tek Hande'de dağılırdı ilgisi. Hande yanına gelince kitap kapatılır, Hande babasının kucağına oturur, bir değil, birkaç kez babasını öper ve uzun bir "Ohhh!" çıkardı babasının ağzından. "Mis gibi kokuyorsun!" Gerçi banyo yapmasa da "mis" gibi kokardı Hande. Esra'nın hiçbir zaman anlayamadığı bu giz, özellikle annesinin kendisine adetin bitip bitmediğini sorduğu, saçlarının yağlandığını uyardığı veya yatmadan önce çarçabuk yıkanmasını söylediği günlerde kafasının içinde koca bir soru işareti halini alır (çünkü bir gün önce yıkanmıştır, adeti çoktan bitmiştir, annesinin anıstırdığı gibi pis kokma veya yağlı saçlarla gezme olasılığının olmaması gerekir, ama nendense annesi bir türlü vazgeçmez nasıl koktuğunu hatırlatmaktan!) ve merak ederdi. Nasıl olup da Hande'nin her zaman paketi yeni açılmış Puro sabunu gibi koktuğunu çok merak ederdi. Banyoda saatlerce derisini kazırcasına keselenmenin de, yarım kalıp sabunu tüketmeye kadar sabunlanmanın da bir yarar sağlamayacağını kendi kendine öğrenmişti. Kimse söylememişti. Ken-

di kendine öğrenmişti ki Hande farklıydı. Sonra o oda vardı, Hande'ye verilen büyük oda. Hande evlenip gitikten sonra dahi, kendisinin oraya geçmesini kabul etmemişti annesi. "Hande'nin odası orası, bilmem ki" demişti... Yanaklarını Hande'nin keten ceketinin yakasında gezdirirken, evet farklıydın diye düşündü. Ama ben de farklıydım! Gülümsedi, kollarını Hande'nin boynuna daha sıkı sardı.

On bir yıl. Yoksa on iki mi? Başını sallayan Hande'nin Yılmaz'ı mı, yoksa Esra'yı mı onayladığı belli değil. Yalnızca çevresinde ve salondaki eşyalarda gezirdiği gözlerinde hafif bir nemlenme, ince bir buğulanma. On iki yıl! Arada görüşmüşlerdi tabii. Annesi, babası ve Selime Hindistan'a gelmişler; Esra, Yılmaz ve Cihan'la da Avrupa'da buluşmuşlardı. Ama evi ve Nazife Hanım'ı on iki yıldır ilk kez... Ve daha kapıdan girer girmez, eksikliğini hissettiği bir şey... Evden çıkıp gitmiş veya çıkıp gitmeye hazırlanan bir şey; kapının ağzında duran Nazife Hanım'ın yüzünden, salondaki tüm eşyalara dek yayılmış bir şey; eksik veya fazla olan bir şey... Nedir eksik olan? Yukardaki çalışma odasının tahtalarını gıcır gıcır gıcırdatan ayak seslerinin artık duyulmaması mı? Salondaki vazolarda her zaman taze bulundurulmuş çiçeklerin yokluğu mu? Esra'nın boynuna doladığı ellerinden birini çekerek yanağına götürdü. Ya sen diyecekti, sen nasılsın? Neler yapıyorsun? Sormaya, konuşmaya ve anlatmaya nereden başlanır geçenin bu saatinde? Üstelik Cihan durmadan elleri cebinde önlerinden geçerken ve durmadan yukarı çıkıp annelerini görmeleri gerektiğini yinelerken...

Gözlüğünü üst üste birkaç kez düzeltten Cihan, divanda uyuklayan Yılmaz'a, koltukta birbirlerine yapışmış olarak konuşan Esra'yla Hande'ye, ardından da Selime'ye baktı. Gözleri bulanık, yüzü renksiz. Yüzü... Yaklaşıp sarıldı kardeşine "Ne var küçük fare?" Saçları ipek gibi, saçları gençlik kokuyor. Demek ki gördüğü ihtiyar yüz gerçek değil! Kapladıkları yüzden apayrı bir canlılık ve dirilik sergileyen saçları göğsüne bastırdı: "Hep beraberiz artık, beni duyuyor musun küçük fare? Hep birlikte..." ***